

ปัญหามาตรการการคุ้มครองสิทธิในเนื้อตัวร่างกายและศักดิ์ศรีความเป็น
มนุษย์ของทารกในครรภ์มารดา

ภาวระนา แก้วทรายขาว

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

คณะนิติศาสตร์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

2567

บทคัดย่อ

ชื่อการค้นคว้าอิสระ	ปัญหามาตรการการคุ้มครองสิทธิในเนื้อตัวร่างกายและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทารกในครรภ์มารดา
ชื่อผู้เขียน	นางสาวภาวธนา แก้วทรายขาว
ชื่อปริญญา	นิติศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2567

การค้นคว้าอิสระนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาแนวความคิดและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในเนื้อตัวร่างกายและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทารกในครรภ์มารดา รวมถึงมาตรการการคุ้มครองสุขภาพของทารกในครรภ์มารดา ในกรณีปัญหาความเหลื่อมล้ำของระบบบริการสุขภาพ ปัญหาการคุ้มครองสิทธิถูกจ้างหญิงตั้งครรภ์เกี่ยวกับการลาเพื่อไปฝากครรภ์ รวมทั้ง ปัญหาการไม่มีกฎหมายกำหนดความรับผิดชอบของหญิงตั้งครรภ์กรณีหญิงตั้งครรภ์มีพฤติกรรมที่ส่งผลกระทบต่อทารกในครรภ์ 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางการคุ้มครองสิทธิในเนื้อตัวร่างกายและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทารกในครรภ์มารดาที่เหมาะสม

วิธีการศึกษาแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกศึกษามาตรการและกลไกการคุ้มครองสุขภาพของมารดาและทารกในครรภ์ของประเทศไทย ส่วนที่สอง เป็นการเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิในเนื้อตัวร่างกายและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทารกในครรภ์มารดาในต่างประเทศที่ผู้เขียนเห็นว่ามีความสำคัญเพื่อแสดงให้เห็นว่าต่างประเทศมีมาตรการคุ้มครองทารกในครรภ์มารดาแตกต่างจากประเทศไทยหรือไม่อย่างไร พบว่า 1) ประเทศไทยมีระบบบริการสุขภาพ 3 ระบบหลัก ได้แก่ ระบบสวัสดิการข้าราชการ ระบบประกันสังคมและระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งมีผู้ใช้สิทธิมากที่สุด โดยทั้งสามระบบนี้มีการจัดทำนโยบายที่เหลื่อมล้ำกัน สิทธิประโยชน์ในการรักษาพยาบาลมีความแตกต่างกัน สิทธิประโยชน์ของระบบสวัสดิการข้าราชการดีกว่าหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และหลักประกันสุขภาพแห่งชาติกลับดีกว่าสิทธิประโยชน์ของหลักประกันสังคมอื่นทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำไม่เป็นธรรมตามรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ เนื่องจากทั้งสามระบบมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำหนดสิทธิประโยชน์แตกต่างกัน 2) การไม่มีกฎหมายกำหนดวันลาเพื่อให้หญิงตั้งครรภ์ไปฝากครรภ์ ทั้งที่ระบบสาธารณสุขของประเทศไทยและต่างประเทศได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการฝากครรภ์

คุณภาพ และหญิงตั้งครรภ์ควรฝากครรภ์ตั้งแต่อายุครรภ์น้อยกว่า หรือเท่ากับ 12 สัปดาห์ แต่ยังคงพบว่ามีหญิงตั้งครรภ์จำนวนหนึ่งที่ไม่ไปฝากครรภ์ตามหลักการฝากครรภ์คุณภาพ หรือฝากครรภ์ล่าช้า เนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจและไม่สามารถหางานเพื่อไปฝากครรภ์ได้ แม้ว่ารัฐบาลจะมีโครงการฝากครรภ์ทุกที่ฟรีทุกสิทธิ แต่ก็ไม่ครอบคลุมค่าใช้จ่ายแฝงที่มีทั้งหมด ส่งผลให้หญิงตั้งครรภ์ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำและไม่สามารถหางานเพื่อฝากครรภ์ ไม่สามารถไปฝากครรภ์ตามเกณฑ์การฝากครรภ์คุณภาพได้ 3) การไม่มีกฎหมายกำหนดความรับผิดชอบของหญิงตั้งครรภ์กรณีหญิงตั้งครรภ์มีพฤติกรรมที่ส่งผลกระทบต่อทารกในครรภ์ โดยในสังคมระหว่างประเทศตระหนักดีว่าการคุมครองทารกในครรภ์มารดา ย่อมขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของหญิงตั้งครรภ์ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่หญิงตั้งครรภ์จะต้องปฏิบัติตามคำแนะนำทางการแพทย์ในหลักการดูแลหญิงตั้งครรภ์ การดำรงชีวิตประจำวันให้หลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อทารกในครรภ์ เช่น การเสพสารเสพติด ดื่มแอลกอฮอล์ สูบบุหรี่ หรือการสูบบุหรี่มือสองของหญิงตั้งครรภ์จากสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น

แนวทางการคุ้มครองสิทธิในเนื้อตัวร่างกายและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทารกในครรภ์มารดาที่เหมาะสม 1) ควรรวบรวมระบบหลักประกันสุขภาพทั้งหมดให้เหลือเพียงระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติระบบเดียว และกำหนดให้มีหน่วยงานกลางเพียงหน่วยงานเดียว คือ กระทรวงสาธารณสุข ทำหน้าที่กำกับดูแลและกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการดำเนินงาน อยู่ภายใต้กฎหมายฉบับเดียว และเพื่อเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายของภาครัฐ จึงควรนำหลักการจัดเก็บภาษีและมีการนำภาษีนี้นมาใช้ในการพัฒนาบริหารจัดการระบบประกันสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ เท่าเทียมและเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเช่นเดียวกับประเทศประเทศญี่ปุ่น 2) ควรกำหนดให้มีวันลาเพื่อฝากครรภ์ โดยให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 กำหนดให้แรงงานหญิงมีสิทธิหยุดงานเพื่อฝากครรภ์หรือตรวจสอบสุขภาพครรภ์อันเนื่องมาจากการตั้งครรภ์ตามที่ได้นัดหมายกับบุคลากรทางการแพทย์ครอบคลุมทั้งก่อนและหลังการคลอดบุตร และแยกออกจากสิทธิลาเพื่อคลอดบุตรอย่างชัดเจน รวมถึงกำหนดให้มีสิทธิได้รับค่าจ้างในระหว่างที่ลาดังกล่าวด้วย 3) แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด รวมทั้งกำหนดมาตรการความรับผิดชอบของหญิงตั้งครรภ์กรณีหญิงตั้งครรภ์มีพฤติกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อทารกในครรภ์

ABSTRACT

Title of Independent Study	The Issue Surrounding of Measures to Safeguard the Body and Human Dignity Protection of Fetus within the Mother's Womb
Author	Ms. Pharana Kaewsaikhao
Degree	Master of Laws
Year	2024

The objectives of this independent study are as follows: 1) To explore the concept and various control measures aimed at protecting the body and human dignity of the fetus within the mother's womb. This includes examining measures to promote the health of the fetus during pregnancy. Additionally, the study will address issues such as disparities in public health services, the protection of pregnant employees' rights to prenatal care leave, and the absence of legal frameworks concerning the accountability and prosecution of pregnant women whose actions may endanger the health of the fetus. 2) To propose appropriate strategies for ensuring the protection of the body and human dignity of the fetus within the mother's womb.

The study is divided into two main parts. The first part focuses on examining the control measures and mechanisms for protecting the health of mothers and fetuses in Thailand. The second part involves comparing the legal measures designed to safeguard the body and human dignity of fetuses within the mother's womb between Thailand and other selected international countries, aiming to highlight disparities. The study findings reveal 3 key points: 1) Healthcare Systems in Thailand: Thailand has got 3 main public health systems—Government Or State Enterprise Officer, Social Security Scheme and National Health insurance which served the majority of the population—with varying levels of coverage and rights to health

services. Government or State Enterprise officers generally receive better benefits compared to those under the National Health Insurance, which in turn offers more extensive coverage than the Social Security Scheme. These disparities are deemed inconsistent with constitutional principles, exacerbated by differing policy-making responsibilities among the agencies overseeing these systems. 2) Prenatal Care Leave: There is currently no specific legal provision in Thailand guaranteeing pregnant employees the right to take prenatal care leave. Despite significant attention paid by Thai and international health authorities to the importance of high-quality prenatal care during the first 12 months or less of pregnancy, economic constraints often prevent some pregnant women from accessing or attending such care promptly. Although the government provides free prenatal care in principle, hidden costs remain a barrier, particularly affecting economically disadvantaged pregnant women who are consequently unable to take adequate prenatal care leave as recommended by guidelines. 3) Legal Framework on Conviction: Thailand lacks specific laws that address the prosecution of mothers whose actions endanger the health of their fetuses. In contrast, international standards recognize the critical role of maternal behavior in fetal protection. Compliance with medical advice regarding maternal care and daily activities is essential to prevent behaviors such as drug use, alcohol consumption, smoking, or exposure to second-hand smoke, which jeopardize fetal health.

Recommendations for enhancing the protection of the body and human dignity of fetuses within the mother's womb are as follows: 1) Integration of Public Health Systems: Consolidate Thailand's existing public health systems into a single unified policy; National Health Insurance. This would streamline administration under a single agency, the Ministry of Health, tasked with overseeing and regulating operations according to unified laws. To alleviate government expenditures and enhance the efficiency of National Health Insurance management, it is recommended to implement strategic tax collection and allocation measures. Such integration aims to ensure equitable healthcare access in alignment with the principles of the Thai constitution akin to Japan's National Health Insurance. 2) Prenatal Care Leave: Amend the Labor Protection Act of 1998 to explicitly grant women employees the right to take paid leave for prenatal care and health checks during pregnancy. This amendment should

clearly distinguish prenatal care leave from maternity leave, ensuring that women receive full compensation during these absences. By guaranteeing leave for prenatal care appointments scheduled with medical professionals before and after childbirth, this measure supports maternal health and fetal well-being. 3) Legal Reforms: Update and strengthen current laws and implement stringent enforcement mechanisms to ensure compliance with these laws, and develop specific legal frameworks that explicitly outline the responsibilities of pregnant women to adhere to recommended health practices.